

ANALYSE

Forskere og faglige udtalelser i den offentlige debat

Forskere og undervisere bruges ofte som ekspertpersoner i den offentlige debat til at udtale sig fagligt om emner inden for deres felt. DM har undersøgt hvordan det er at være forsker i den offentlige debat samt hvordan de oplever tonen og den måde, deres udtalelser modtages på.

Analysens hovedpunkter

- Forskere og undervisere udtaler sig oftere i den offentlige debat end andre akademikere.
- De akademikere som ikke har udtalt sig, begrundet det ofte med, at der ikke er noget, de vil udtale sig fagligt om. Hver tiende forsker og underviser holder sig fra den offentlige debat, fordi de synes tonen er for hård.
- Langt de fleste akademikere, der udtaler sig i den offentlige debat, har udelukkende gode erfaringer med det. Desværre er der dobbelt så mange forskere og undervisere, der har negative oplevelser i den forbindelse (14%), sammenlignet med andre akademikere i DM (7%).
- Hver fjerde forsker og underviser har tilbageholdt kritik af deres arbejdsplads af frygt for repressalier.

Om analysen

Analysen er udarbejdet i juli 2021 af Sofie Bech Christensen og Simone Bang fra DM. Analysen anvender tal fra DM's medlemsundersøgelse fra maj 2021 blandt 6.464 medlemmer.

Kontakt

Hvis du har spørgsmål til analysen, kan du kontakte DM's analyseafdeling på analyse@dm.dk. Hvis du har spørgsmål til brug af analysen i pressen, kan du kontakte DM's pressevag på 29 11 60 80.

1. Om undersøgelsen

Gruppen 'forskere og undervisere' udgøres af medlemmer af DM, som har angivet at både deres branche og arbejdsfunktion ligger inden for området 'forskning og undervisning'. Denne gruppe udgør 1.287 akademikere ud af de i alt 6.464 personer, der har besvaret undersøgelsen.

Gruppen 'andre erhvervsaktive medlemmer' udgøres således af alle andre erhvervsaktive medlemmer, som ikke arbejder inden for forskning og undervisning. Denne gruppe udgør 5.177 medlemmer af dem, som har besvaret.

Under 'forskere og undervisere' er en gruppe der udgøres af 'universitetsforskere', som er forskere og undervisere, der har angivet at deres primære arbejdsgiver bedst beskrives som værende et universitet. Denne gruppe er medtaget i 'forskere og undervisere', og udgør 700 af medlemmerne, hvilket er ca. 60%.

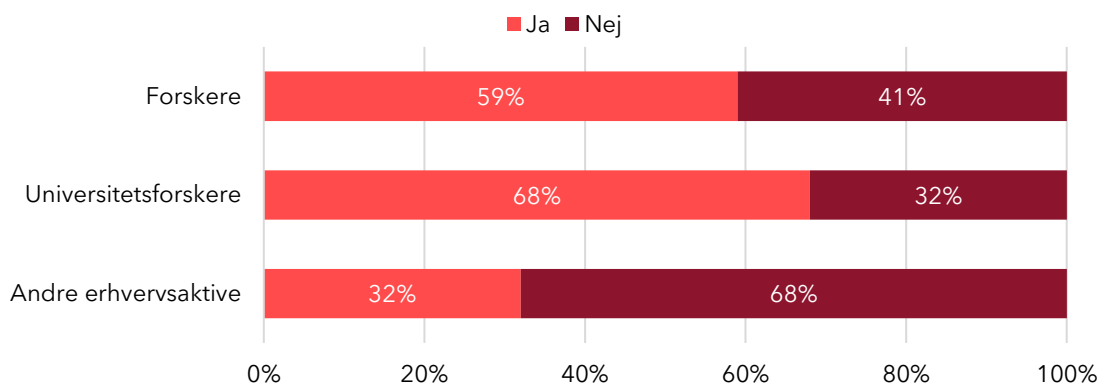
2. Hvem udtaler sig ikke og hvorfor?

2.1 Universitetsforskere udtaler sig oftest offentligt

Vi har undersøgt, om akademikere har udtalt sig offentligt om et emne, som de har faglig viden inden for, i løbet af de seneste tre år. Det kan både være til fagblade, på blogs, ved oplæg og lignende.

Seks ud af ti (59%) forskere og undervisere angiver, at de har givet en faglig udtalelse inden for de sidste tre år. Fokuserer man udelukkende på universitetsforskerne, er tallet 68%. Dermed er der langt flere forskere og undervisere, der har udtalt sig offentligt, sammenlignet med DM's andre erhvervsaktive medlemmer (32% har udtalt sig).

Figur 1. Fordeling af hvorvidt akademikere har udtalt sig offentligt

Kilde: DM's Medlemsundersøgelse 2021

2.2 De forskere, som ikke har udtalt sig

Men hvorfor er der nogle akademikere, der slet ikke har udtalt sig offentligt i løbet af de seneste tre år? De primære grunde er,

1. at de ikke har haft noget fagligt det ville udtale sig om
2. at de ikke har haft et ønske om at udtale sig

Mens hver tredje akademiker, der ikke er forsker eller underviser, begrundes deres manglende udtalelser med, at de ikke har et ønske om at udtale sig, gælder det kun hver fjerde forsker og underviser.

Omkring hver syvende af alle erhvervsaktive medlemmer svarer, at de ikke har udtalt sig offentligt, fordi de synes tonen i den offentlige debat er for hård. Det er en mindre andel af universitetsforskere som føler det samme, med 13% som angiver, at de synes tonen er for hård.

Udover faglige grunde til ikke at udtale sig, svarer 7% af forskere og undervisere, at de er bekymret for negative reaktioner i forbindelse med en eventuel udtalelse. Blandt universitetsforskere og andre erhvervsaktive medlemmer er andelen et enkelt procentpoint mindre (6%).

Table 1. Hvad er grunden til at personerne ikke har udtalt sig offentligt?

	Andre erhvervsaktive	Forskere og undervisere	Universitetsforskere
Har ikke haft noget fagligt at udtale sig om	46%	42%	49%
Intet ønske om at udtale sig	33%	26%	24%
Synes tonen i den offentlige debat er for hård	15%	16%	13%
Frygter at modtage trusler eller negative reaktioner	6%	7%	6%
Har forsøgt at udtale sig, men uden at blive publiceret	0%	1%	1%
Ingen af ovenstående	24%	28%	26%

Kilde: DM's Medlemsundersøgelse 2021

3. Oplevelsen omkring at udtale sig offentligt

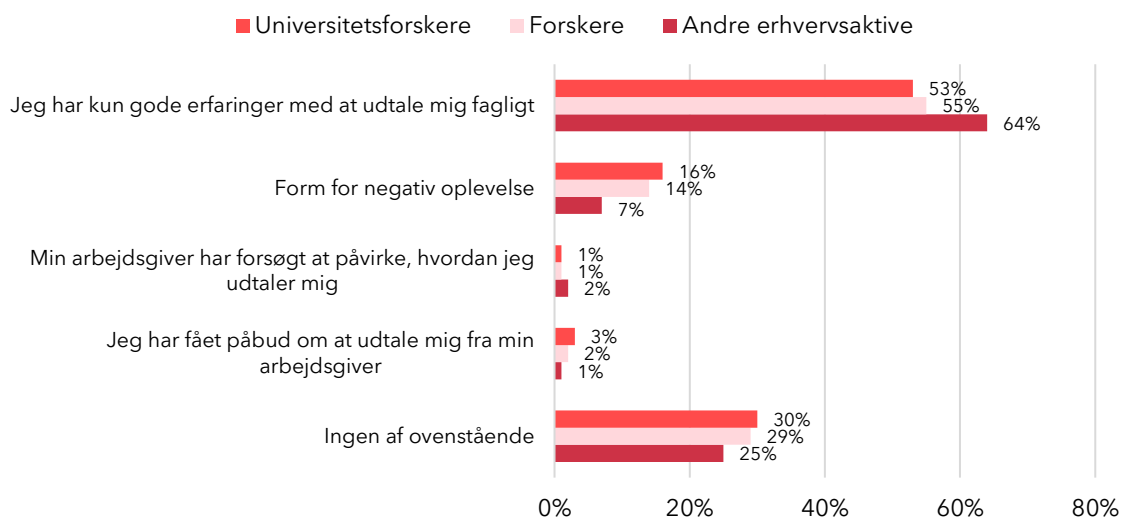
De akademikere, som har svaret at de har udtalt sig inden for de sidste 3 år, er samtidigt blevet spurgt ind til deres oplevelser i den forbindelse. Det er især de andre erhvervsaktive DM'ere, som har gode oplevelser med at udtale sig (64%), mens en mindre andel på 53% af universitetsforskere svarer det samme.

Akademikerne er blevet spurgt ind til, om de har oplevet følgende:

1. Modtaget trusler
2. Har fået påbud om at udtale sig fra arbejdsgiver
3. Om arbejdsgiver har forsøgt at påvirke, hvordan de udtaler sig
4. Har oplevet negative reaktioner på deres sociale medier
5. Har haft en eller flere der er uenige med dem, som har klaget over vedkommende til deres arbejdsgiver
6. Andre negative oplevelser
7. Kun haft gode oplevelser
8. Ingen af ovenstående

1, 4, 5 og 6 indgår under opgørelsen af at have oplevet en 'form for negativ oplevelse'. DM har ved undersøgelse kunne fastslå, at ca. 14% af forskere og undervisere har oplevet en form for negativ oplevelse i forbindelse med en udtalelse, mens det samme gælder for ca. 16% af universitetsforskere. Det er det dobbelte af andelen af erhvervsaktive medlemmer, som har oplevet det samme. Af disse negative oplevelser er negative reaktioner på de sociale medier den hyppigste.

Figur 2. Medlemmers erfaringer med at udtale sig fagligt i den offentlige debat

Kilde: DM's Medlemsundersøgelse 2021

På baggrund af valgmuligheden 'ingen af ovenstående', som udgør mere end hvert fjerde svar, er akademikerne blevet tilbudt at skrive en kommentar om, hvilke erfaringer de har haft, som ikke var nævnt i mulighederne. I de kommentarer nævnes af flere akademikere, at

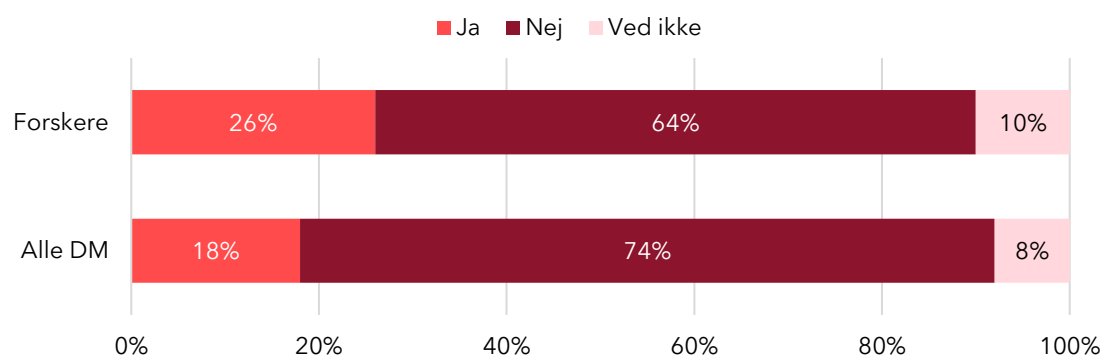
vedkommende (forsker eller underviser) efter en udtalelse er blevet kontaktet på deres private mail eller arbejdsmail af personer, som ikke var enige med deres faglige udtalelser.

4. Bekymring for arbejdsmæssige konsekvenser ved udtalelser

En del af akademikers ytringsfrihed er også, at du kan udtale kritik af deres arbejdsplads uden frygt for repressalier, hvis der eksempelvis foregår noget ulovligt eller uhensigtsmæssigt.

Størstedelen af akademikerne har ikke tilbageholdt kritik af deres arbejdsplads af frygt for konsekvenser. Men andelen af personer inden for forskning og undervisning, som har tilbageholdt kritik, er større end blandt andre erhvervsaktive medlemmer, med mere end hver fjerde som har svaret 'ja'. Fordelingen er den samme blandt universitetsforskere.

Figur 3. Hvorvidt akademikere har tilbageholdt kritik af deres arbejdsplads

Kilde: DM's Medlemsundersøgelse 2021

Sådan har vi gjort

Analysen er gennemført på baggrund af data fra DM's Medlemsundersøgelse 2021. Undersøgelsen gennemføres blandt DM's erhvervsaktive medlemmer.

Svar på undersøgelsen er blevet indsamlet i perioden 28. april - 17. maj 2021. I alt 6.464 erhvervsaktive medlemmer af DM har deltaget. Det giver en svarprocent på 20%.

Af akademikerne er 1.287 forskere eller undervisere. Af denne gruppe udgør 700 personer forskere og undervisere som arbejder på universiteter.

Stikprøven er relativt balanceret på baggrundsvariable, og det er derfor muligt at generalisere resultaterne til alle medlemmerne af DM.